

uredovanje in še slabejša slovenska prestava je kriva, da ljudje tako malo marajo za glasilo kmetijske družbe. Tukaj je treba premembe! Zato pa rečemo: ako še štajerski poslanci priznavajo, da je kmetijska družba ne samo za Nemce, ampak tudi za Slovence, sploh za celo Štajersko, osnovana, in ako še mislijo, da je ovo družbo treba iz deželne blagajnice z 15.000—19.000 fl. na leto podpirati, tedaj je edino pravično, da se nemškemu in slovenskemu glasilu družbe podpora 3000 fl. še dalje pusti s tem, da se uredovanje poboljša, ali pa, če to ne kaže, ker denarjev ni. obema ustavi. Tako veleva pravica. Vse drugo je ali nevednost ali pa dokaz stare zagrizene narodne mržnje in sovražnosti nemških poslancev do nas Slovencev, nov nagib, da resno preišljujemo in prevdarjamo, kako bi se štajerski Slovenci, se vé po postavni poti, zamogli znebiti ošabnega jerobstva nemških liberalnih poslancev v Gradcu!

Cerkvene zadeve.

Stavljenje Slomškovih spomenikov.

II. Največ skrbi je odboru delala podoba Slomškova. Prvo, česar se je bilo treba lotiti, bilo je napotiti g. Zajca v Ljubljani, da bi svojemu modelu za Slomškovo podobo dal večjo sličnost z portretom Slomškovim. Meseca sept. 1876 je odboru došel popravljeni model. Odborniki smo bili zadovoljni in smo v seji 30. sept. sklenoli izdelovanje Slomškove podobe izročiti g. Zajcu in sicer za 2000 fl. z temi pogoji: gosp. Zajc poskrbi sam za kamen in ga plača; kamen mora biti kararski marmor prve vrste — marmo statuario — podobo mora g. Zajc v Maribor postaviti brez nevarščine za odbor. Ako gosp. Zajc pomaga podobo postaviti v okvir, se mu bo to posebič plačalo; za kamen bodemo g. Zajcu dali primerno predplačo, tudi za delo mu damo predplače po poročilih g. dr. Bleiweisa, ki se ima po tajniku odborovem poprositi za blagovoljno posredovanje med odborom in g. umetnikom. G. Zajc obljubi od časa, ko bo kamen dobil, potem v 6 mesecih podobo izdelati. Ta pogodba z g. Zajcem se je sklenola 30. sept. 1876. Mislili smo takrat, da bo zanaprej celo narodno podvzetje točno in hitro teklo k svojemu dovršetku. Ali temu ni bilo tako. Preminoli so 3 meseci, a g. Zajc ni začel delati, ker ni mogel kamna iz Laškega dobiti. Naposled smo iz pisma g. dr. Bleiweisa, ki je od odbora poprošen posredovanje rad prevzel, izvedeli 29. dec. 1876. da je g. Zajc v Pietrisanti blizu Masse in Carare na Italijanskem zazvedel za velik kamen čistega marmorja, ki bi se dal dobiti za kakih 700 fl. če bi se polovica takoj plačala, polovica pa po poštnem povzetju poravnala, kedar bi marmor došel v Ljubljano. Ali sedaj je važno prašanje čakalo ugodne rešitve: kdo pa je porok, da je isti dragi kamen

tudi dober; kaj pa, če bi se v Ljubljani pokazalo pri dohodn, da je spakljiv? V tej zadregi se je odboru še najbolj primeren zdel nasvet g. kanonika Glaserja v seji 3. januarja. Sklenilo se je torej v Italijansko poslati dolgo let na Štajerskem dobro poznatega cerkvenega umetnika g. Fantonita, da nam odbere marmor I. vrste in v imenu odbora sklene nakupno pogodbo tako, da bo ta imel poročila za dobroto kupljenega kamna. G. Fantoni je ponudbo potem prevzel, se nad Ljubljano, kder je od g. Zajca dobil natančno mero za potrebni kamen, peljal ter je v Pietrisanti pri podvzetnikih: Barsanti e Massei kupil kamen za 1200 lir (nella carta italiana) tako, da je 400 lir nadal, 800 lir pa obečal, da se platijo, kedar kamen dojde na železniško postajo v Ljubljano; 27. jan. je odbor nakupno pogodbo g. Fantonita sprejel in odobril. Ali sedaj so pa Italijani zapreke delali tako, da je kamen še le 10. aprila došel v Ljubljano. G. Bleiweis nam je 12. april poročal, da je kamen še le 10. aprila došel v Ljubljano. G. Bleiweis nam je 12. april poročal, da je kamen došel in da ga g. Zajc hvali. Tako so bile glavne težave premagane in g. Zajc je potem začel podobo ali kip izdelovati. Do izvršitve je potreboval bolj kakor leta dni. Kajti meseca aprila l. 1878 smo prvič zvedeli, da je dodelana in potem je še trebalo časa za glajenje in snaženje. Tako se je zgodilo, da jo je 13. junija 1878. v Ljubljani dal na železnico in jo potem 17. in 18. junija vložil na odločeno njej mesto v mariborski stolni cerkvi. Slovesno odkritje pa se je nastavilo na 24. den junija, na god sv. Janeza krstitelja, patrona stolne cerkve, kder stoji glavni spomenik prvega škofa Mariborskega. Ali samo razkritje z primerno cerkveno svečanostjo nam je bilo mogoče obhajati, občni zbor v čitalnici nam je mestni župan, g. Matija Reiser, prepovedal. Zoper prepoved so odborniki takoj podpisali pritožbo do namestnije v Gradcu. (Konec prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Sadje- in vinorejska šola v Mariboru pa kmetijska šola v Grotenhofu pri Gradcu.

Novošegno šolstvo se pokazuje tako slabo in zavozljani, da ga še niti liberalni odborniki graškega deželnega zbora veseli biti ne morejo. V svojem poročilu do novih poslancev tožujejo o velikanskih stroških za male šole in se jezijo nad deželnim šolskim svetom, ki zaporedom dela šolskih stroškov brez ozira na deželni zbor. Realne gimnazije z dragimi „meščanskimi šolami“ vred obžalujejo, da so jih upeljali, tudi podkovačka šola v Gradcu in Grotenhofska gospodarska šola pri Gradcu jim ne ugaja. Edina, katero še hvallijo, je sadje- in vinorejska šola pri Mariboru; to hvalo in priznanje pa je res opravičeno in jeni ravnatelj, g. Goethe, je res zaslužil, da mu je deželni

zbor nasvetovano doklado kot poboljšek plače dovolil. Spretni mož je skrben in jako marljiv in za korist naših kmetjskih ljudi vnet. Za to imamo mnogo dokazov!

Posestvo vinorejske šole odmerjeno šteje 74 □ oralov. Vinograda bilo je sprva samo 4 orale, sedaj ga je 12 oralov. Letine bile so neugodne in vendar je ravnatelj tako dobro gospodaril, da je uže lani prodal 85000 trsov, 6000 požlahtjenih dreves, 7000 dreves in 5000 trsov pa razpodaril, sploh dohodke od 2100 fl. do 9200 fl. pomnožil in celemu posestvu do vrednosti 90.000 fl. pomagal. To je lep vspeh v 7 slabih letinah, zlasti gledé vina, ki bo sčasom najvažniši pridelek vinorejske šole. Tako zmanjšuje šola sama čedalje bolj stroške, katere nas davkeplačilce stane. Sprva bilo je treba 25.600 fl. letos pa le 10.683 fl. iz deželne blagajnice. V račun vzete so tukaj med dohodki tudi štipendije in doplačila učencev. Grotenhofska šola ima 127 □ oralov najlepše zemlje, to pa še blizu Gradca, kder se vse hitro in dobro proda, pa vendar ne da več dohodkov kakor 1913 fl. To je pa razumevno le, če pomislimo, da ima ravnatelj, g. Baumgartner, zemljišče v najem, in vleče tedaj največji dobiček on, namesto dežele, ki mu še 2200 fl. letne plače navrže. Sedaj še pa hočejo graški gospodje celo šolo predrugčiti in povekšati in tirjajo v ta namen za drugo leto novih 15.300 fl. od štajerske dežele. Pravijo, da je treba teoretični poduk razširiti. To se nam ne zdi opravičeno. Večjega teoretičnega poduka ne potrebuje navadni kmetjski sin, ampak bodoči grajščaki in sploh bogati veliki posestniki. Ti pa zamorejo iti na Dunaj, kder so nalašč za teoretični poduk osnovali strabovito drago visoko šolo za zemljiščno kulturo (Hochschule für Bodenkultur), ki nas stane vsako leto 121.000 fl. Za praktično izurenje v umnem kmetovanju za štajerske Nemce je Grotenhofska šola dosti, Slovencem pa itak ne ugaja. Kajti gospodarske razmere so tako različne, da v Spodnjem Štajerju, kder imamo veliko vinogradov, učenca iz Grotenhofske šole prav rabiti ne moremo. Slovenskim Štajercem ugaja na vse strani le vino - sadjerejska šola pri Mariboru prav dobro tako, kakor je sedaj urejena. To čutijo ljudje že sami in se torej skoro nihče od nas ne prosi v Grotenhof pač pa v vinorejsko šolo. Učencev so v Gracu imeli zadnje leto samo 32, v Mariboru pa 46. Za 24 graških štipendij se malo glasi prosilcev, za 25 mariborskih pa vedno preveč; za par ravno razpisanih se je oglasilo 42.

Jako marljiv je g. Goethe v pomnoževanju potrebnih pomočkov za uspešen poduk. Gospodarska knjižnica obsega že 300 zvezkov in čeravno Nmec se ne boji dobre slovenske knjige kupiti za večjidel slovenske fante. Vrh tega je učencem na ogled postavljenih vsakovrstnih mašin, orodja, semenstva, zemlje, kamenja itd. Celo gospodarstvo je izgledno z vednim ozirom na gospodarske raz-

mere in potrebe na Spod. Štajerskem. Priredjen je dvojni vinograd, v prvem so vse razne trsne sorte najti, z nemškimi in slovenskimi napismi, vgojene po raznih načinih. Zraven je drevesnica, trsovnica, vrt za sočivje, za hmelj itd. Za umno kletarstvo je vse pripravljeno, zadnji čas tudi malo sodarstvo in pletenje košev in posodic iz šibja. Lepa in praktična je sušilnica za sadje in žganjarija. Zraven podučevanja učencev se je umno ravnanje z sadnim drevesjem in trsom razkazivalo po 3krat na leto gostom, potem bogoslovcem in šolskim pripravnikom. Vendar dosedanji kurzi za goste se bodo od selej zamenili z javnimi dokazivanji ali demonstracijami. Tudi 14dnevni kurzi za viničarje so se zamenili z 1/2letno viničarsko šolo, katero obiskuje 10 viničarjev, 18—25letnih, ki se marljivo urijo in ki utegnejo jako porabni in iskani delavci postati. Naposled še omenimo, da je 4 oralov travnika, 6 oralov njiv in hlev z govejo živino salburškega malega plemena v izglednem stanu. Krave tega plemena so izvrstne mlekarice. Sploh sadje in vinorejska šola pri Mariboru je tako dobro in srečno uredjena, kakoršna ravno za naše kraje in naše razmere najbolj sodi. Posebno dobro je pa bilo, da je g. ravnatelj svoj upliv porabil, da se je nastavlil mož slovenskega jezika popolnem zmožen za potovalnega učitelja. To je g. Fr. Klemenčič iz Ljutomera. Tudi se je zopet g. ravnatelju zahvaliti, da smo začeli poskušati vinsko trženje z pomočjo vinskega agenta g. Faulanda, na kar celo posebno opozorujemo vinorejce in vinske kupce, ki bi se nezanesljivim mešetarjem in pohlepnim sedanjim vinskim tržcem in ponarejalcem vina radi zognili. Sploh g. Goethe vodi našo sadje in vinorejsko šolo na veliko korist Spodnjega in Srednjega Štajerja, kolikor se tu z vinorejstvom pečajo. Nam torej v Gradcu nikakor ni potrebna gospodarska šola in po naših mislih tudi za ostale štajerske kmete v Sred. in Gornjem Štajerju bi sedanja v Grotenhofu popolnem zadostovala, če bi dobila boljšega in zlasti marljivejšega ravnatelja in učitelje. Ti skup so pri njej tako slabi, kakor list kmetijske družbe, suhoparni in nepraktični: Landbote. Če bodo deželni poslanci res žrtvovali iz deželne blagajnice 15.000 fl. in preustrojili kmetijsko šolo v Grotenhofu tako, kakor jim deželni odbor nasvetuje, a ne kakor praktična potreba tirja, potem bodo imeli šolo, ki bo ravno taka, kakor je list: Landesbote, za kmeta previsoka, za gospoda preborna, na nobeno stran nič pravega! Denar bo zavržen, dežela brez koristi obložena, črez par let bo šolo zopet treba — preustrojovati ali popravljati.

Da krompir v kleti ne gnije.

M. Zoper gujilobo krompirja v kleti se priporoča negašeno apno. Tako apno se stolče v prah in z njim krompir potrosi ali pa se celi kosi takega apna v krompirjev kup polože in z slamo, listjem ali kakim jerbasom od krompirja ločijo.

Apno vleče vlago na se in tako se že prvi in poglavitni pogoj gnjivenja in nadaljnega okuženja odtegne. Apneni prah, z katerim se krompir potrosi, bolne glivice, ki na površju krompirjevem sedé, zamori. Apneni kosi se morejo spomladi ko gnjilo na njivi porabiti. Druga sredstva gnjivenje zabraniti je žveplo. Brž ko se je krompir izpotil in začel suh postajati se v kleti ali drugi shrambi, v kateri se krompir hranuje, mala skledica navadnega žvepla zažge, da žvepleni slap na krompir deluje. Če se more žveplo požgati pod krompirjevim kupom, pod tako imenovanim rošem, ki je v krompirjevih kletih velike koristi, da krompir ne leži na vlažni zemlji, ampak na suhem lesenem podu, je še boljše. V manjših oddelkih se more krompir v jerbasih, jerbas za jerbasom žvepliti. Krompir se v jerbas nabaše in pod jerbasom žveplo zapali tako, da žvepleni slap skozi krompir vleče. Na vsak teh načinov se gnjilobne glivice zamoré in tako daljno okuženje zabrani. Posebno dobro je tako ravnanje pri krompirju za seme, ker če kmetu krompir za seme zmanjka, mu je to huda zadrega.

Kako velja posušeno sadje hranjevati.

M. Vse novo posušeno sadje, jabelka, gruške, slive itd. se mora 4—6 dni na zraku v kakem prozračnem in suhem prostoru na tanko raztrošeno ležati pustiti in se še na zraku sušiti. Basati in za odpošiljatev v žaklje ali zaboje vlagati se sme o lepem vremenu, ali pa v suhem, zavečenem prostoru, ker sicer sladkor, ki je v suhem sadju, vlago na se potegne in vse sadje se spridi. Vsaka sadna sorta, od ktere se je kaj več posušilo, se mora posebej ločena od drugih sort hranjevati, ker se različne sorte tudi različno kubajo in na drugi strani tako mešanje različnih sort posušenega sadja, ki se navlašč med seboj pomešajo, da se tako vse skup vzboljša, nemogoče naredi.

Posušeno sadje se mora varovati praba, miši, posebno pa dvojenoznih neopravičenih sladkosnedežev. Če se suho sadje v odprtih sodih na subih, prozračnih podstrešjih hranuje, ali tu v kupe nasto leži, se mora večkrat premetati in premešati. Le v popolnoma subih in nesmradnih prostorih se da sušeno sadje več let hranjevati v popolnoma dobrem stanu. Najbolj služi v ta namen glinasta posoda, ki pa ne sme položena biti. Tudi v žakljih, ki so na subih, prozračnih prostorih obešeni, se da tako sadje leta in leta dobro ohraniti. Tako imenovani kavini žaklji, ki so iz prav debelih vrpeev tkani, in ki dajo zraku od vseh strani prosto in lahko v se stopiti, so za hranjevanje suhega sadje najbolj primerne. Tudi veliki leseni zaboji z prevrtanimi stranmi prav dobro služijo.

M. Pečke sadunosnih dreves je zdaj čas rabiti. Kdor si hoče raznovrstnih divjakov sadunosnih dreves sam zarediti, naj si zdaj ko se vsakojako sadje vživa in tolče, nabira marljivo pečke in koščice. Shranjujejo naj se do posejatve ne na

solncu pa tudi ne na vložnem kraju, da ne splesnijo. Posejejo se sadne peške najbolj še zdaj jesen posebno gruške in vse koščasto sadje, črešnje, slive, breskve itd. ker le tako gre pričakovati, da že prihodujo spomlad poženo. Zato je treba gredice za posejatev že zdaj pripraviti, globoko prekopati, pa ne z črstim gnojem pognojiti. Najbolje kaže peške posejati meseca novembra, predno zemlja zmrzne.

M. Kako ravnati z sodi, ki imajo po jesnih duh in okus. Taki sodi se morajo, da potem zopet novo vino v nje priti sme, z sodo in vrelo vodo podkuhati. Pet deka sode na 1 hektoliter. Potem se morajo z mrzlo čisto vodo, v kateri je zopet nekaj sode, naliti in teden dni tako ležati pustiti. Slednjic se še jedenkrat z vročo vrelo vodo pa brez sode podkuhaje in poplahnejo. Žgana soda je še boljše ko navadna.

M. Pomoček, da razni glodavci sadnih dreves ne oglodajo. Saje, kakoršne se v pečeh in dimnikih nahajajo, imajo nek zopern duh in kisel lesen okus, ki se ga mrčesje in glodavci ogibajo. Tudi zajci se ne lotijo dreves, ki so z mlekom, v katero so se prej saje pomešale, dobro pomažejo. Ako se prst nekoliko okoli debla odgrebe in tla z sajami potrosijo so tako tudi drevesne korenine poškodovanja obvarovane.

Sejmovi na Štajerskem. 15. okt. Planina, Loče, sv. Križ pri Slatini, Rače, sv. Lenart pri Turjaku; 16. okt. Verače; 17. okt. Pristova; 18. okt. Podsreda, Terbovlje, Vojnik, Mozirje; 19. okt. Videm.

Sejmovi na Koroškem. 13. okt. Wolfsberg; 14. okt. Africa, Kotiče, Doberlaves; 16. okt. Pontabel, Terbiž; 18. okt. Milstadt; 21. okt. Gmind, Kotariče.

Dopisi.

Iz Gradca. (Glas slov. poslanca o načrtu nove postave za nadzorovanje šol.) Najznameniteje, kar je do sedaj poročila vredno, je načrt postave o šolskem nadzorstvu, ki ga je vlada predložila; ako ta načrt obvelja, zgubi ljudstvo ves upliv na šolstvo. Njegovi zastopniki nebi mogli potem nikjer, ne v krajnem ne v okrajnem šolskem svetu nič več odločiti, ker so povsod vmanjšino potisnjeni. Za nas Slovence pa bi ta postava še posebno bila občutljiva, ker so nam potem vse poti in najmanjše luknjice zadelane, po katerih bi glas naših pravičnih terjatev do veljave predreti mogel. V krajni šolski svet bi občine največ tri ude voliti smele, drugi ostanejo, kakor poprej. Ali kar še je posebno važno je to, da so tudi ti 3 od ljudstva prosto izvoljeni zastopniki disciplinarni kazni do 100 gld., ako svoje dolžnosti ne izpolnijo, podvrženi. Tudi zna se zgoditi, da okrajni šolski svet krajni svet razpusti in